

Liberaal Pensioenschets

Thematische netwerken

Inleiding

De ontwikkelingen in de pensioenwereld staan niet stil. Vanuit vele invalshoeken komen suggesties voor verbeteringen. Ook zijn er geluiden die het huidige systeem goed genoeg vinden en geen veranderingen willen. Het lijkt dat de meerderheid een aanpassing wil van het huidige pensioensysteem. Hoe? Iedereen lijkt een eigen mening te hebben. Wat volgt is een lastig proces om tot veranderingen te komen. En dat terwijl Nederland innovatie altijd hoog in het vaandel heeft staan. Ook vanuit de thematische netwerken van de VVD willen wij onze bijdrage aan de discussie leveren. Wij pretenderen niet de heilige graal te hebben. Wel geven wij de contouren van belangrijke elementen van een nieuw pensioenstelsel. Daarbij beseffen wij dat de praktijk weerbarstiger is dan de theorie.

Wie moet pensioen opbouwen?

Het 2^e pijler pensioen is een belangrijke aanvulling op de AOW-uitkering die mensen ontvangen. Het is daarom van belang dat alle werknemers verplicht pensioen opbouwen. Natuurlijk zitten er grenzen aan een dergelijke verplichting. Deze verplichting moet tot een bepaald niveau gelden, waarbij wel een minimum bijdrage aan het pensioensparen geldt. De mogelijkheid tot opt-out van deze verplichting bestaat, maar hier zitten wel voorwaarden aan. Het doel van de verplichtstelling is om free-riders gedrag te voorkomen.

Hoe moet het karakter van de pensioenregeling eruitzien?

Het merendeel van de huidige pensioenregelingen kent “gegarandeerde” aanspraken. Er is gebleken dat de garantie geldt tot aan de deur. Daarom pleiten wij voor een beschikbare premie die gegarandeerd is en die is vastgelegd in cao's of arbeidscontracten. Hierbij geldt dat er geen grenzen gesteld worden aan de maximum uitkering vanaf pensioendatum. Dit leidt tot een vereenvoudiging van het huidige pensioenstelsel en geeft helderheid aan de werknemer hoeveel wordt besteed aan pensioen. Omdat allerlei toetsen op “life-changing events” niet meer nodig zijn, geeft dit een mindere werkbelasting voor de pensioenuitvoerders en geeft geen verrassingen voor de deelnemers.

Hoe zit het met de financiering?

De financiering van het pensioen gebeurt via een beschikbare premie die wordt afgesproken door cao-partners dan wel in het arbeidscontract vastligt. In de praktijk verandert er hierdoor niet veel. Het merendeel van de huidige pensioenregeling kent al grenzen die zijn gesteld aan de hoogte van de premie. Het expliciet benoemen dat de financiering draait om de beschikbare premie geeft helderheid. Hierbij kan gekozen worden voor een beschikbare premie die stijgt met de leeftijd of van een gelijkblijvende beschikbare premie ongeacht leeftijd.

Van wie is het pensioen?

Het geld dat wordt ingelegd voor pensioen is uitgesteld loon. Het is daarom logisch dat het kapitaal dat wordt opgebouwd en nog niet is ingegaan ook aan de werknemer toebehoort. Ook in geval van overlijden. Dit betekent dat het opgebouwd pensioenkapitaal bij overlijden voor de pensioendatum in de nalatenschap valt. Natuurlijk heeft iedere werknemer de individuele vrijheid om zelf een verzekering voor een aanvullend partnerpensioen af te sluiten. Dit kan ook vanuit de werkgever als collectiviteit gefaciliteerd worden, waarbij de overlijdensrisico's onderling gedeeld worden. Bij

pensioeningang wordt het opgebouwd kapitaal geheel of gedeeltelijk aangewend voor uitkering van pensioen en valt het kapitaal bij overlijden niet in de nalatenschap. Het individu maakt zelf de keuze bij pensioeningang welke vormen van pensioen worden aangekocht.

Wie voert de pensioenregeling uit?

Een werknemer en klein MKB'er moeten voor toekomstige opbouw van pensioen een vrije keuze hebben bij het bepalen van de uitvoeringsorganisatie. Dit leidt tot betere marktwerking en daarmee tot hogere kwaliteit en/of lagere kosten. Deze vrije keuze maakt het ook mogelijk dat, als een werknemer of klein MKB'er dit wenst, de uitvoering bij dezelfde uitvoerder blijft in geval van wijziging van dienstverband.

Wie bepaalt de beleggingskeuzes?

Het individu moet de mogelijkheid hebben om zelf te bepalen waarin hij of zij wil beleggen. Natuurlijk is hier hulp bij geboden. Daarom moeten door vermogensbeheerders beleggingsmixen worden aangeboden die afgestemd zijn op specifieke risicoprofielen. Het individu heeft natuurlijk de mogelijkheid tot opt-out tot het volgen van deze vaste beleggingsmixen. Deze keuzevrijheid weerspiegelt beter de risico's die werknemers van verschillende leeftijden accepteren (lifecycle-beleggen) en sluit daarmee beter aan bij de wensen van het individu. Om marktrisico's te beperken is het momenteel gangbaar dat richting pensioneringsdatum het merendeel van het opgebouwde kapitaal in obligaties wordt belegd. Het is aan de markt om beleggingsprofielen aan te bieden waarin het mogelijk is dat het kapitaal richting pensioneringsdatum niet volledig in obligaties is belegd. Ook is het aan de markt om een vorm aan te bieden waarin de premie wordt aangewend voor de inkoop van een uitgesteld pensioen en de wijze waarop met over- en onderrendement wordt omgegaan.

Wie keert het pensioen uit?

Als eerste moet gelden dat alle pensioenregelingen de standaard flexibiliseringselementen moet bevatten. Denk hierbij aan hoog-laag constructies en vervroeging of uitstel. Ook moet de mogelijkheid bestaan om bij ingang van de uitkering een deel direct op te nemen als lump-sum (10%). Ter beperking van het renterisico bij aankoop pensioen moet ieder individu de mogelijkheid hebben tot gefaseerde inkoop van pensioenaanspraken. Dit betekent dat het mogelijk is om op pensioneringsdatum nog een deel van het opgebouwde kapitaal te beleggen. Ook ligt de keuze van pensioenuitvoerder bij het individu. Hierbij geldt dat de pensioenuitvoerder het langlevensrisico loopt op het ingekochte pensioen.

Dit geeft duidelijkheid. De lump-sum uitkering geldt voor zowel de huidige als de toekomstige uitkeringsgerechtigden.

Hoe zit het met indexaties en kortingen?

In het nieuwe pensioenstelsel wordt gedurende de opbouwfase een kapitaal opgebouwd. Rendementen, positief en negatief, komen direct voor rekening van het individu.

Op het moment dat de pensioenen zijn ingekocht bij ingang, is het aan de uitvoerder hoe omgegaan wordt met indexaties en kortingen. De uitvoerder kan hierbij bijvoorbeeld een nominaal gegarandeerd pensioen aanbieden of een pensioen dat meebeweegt met de rendementen.

De aannames voor de waardering van pensioenen moeten op objectieve gronden worden bepaald. Dit betekent waardering van de pensioenaanspraken op basis van de markt (zoals nu ook het geval is, maar dan zonder UFR). De structurele lage groei en daarmee gepaard gaande lage rente is een

gegeven. Dit voorkomt dat pensioen een politiek instrument wordt. Het is geld van het individu en dit moet ook zo blijven. De kortingsregels blijven geldig zoals ze nu zijn vastgelegd.

Hoe krijgt iedereen inzicht in het pensioen?

Iedere deelnemer ontvangt periodiek een pensioenoverzicht en kan dit digitaal eenvoudig raadplegen. Dit pensioenoverzicht moet ook inzicht geven in de betaalde werknemers- en werkgeverspremies, de beleggingsopbrengsten en het opgebouwde kapitaal in meerdere economische scenario's. Er komt een interactieve tool beschikbaar die individuen helpt de (verwachte) gevolgen van verschillende keuzes, zowel in de opbouwfase als in de uitkeringsfase inzichtelijk te maken. Communicatie is essentieel om zo inzicht te geven hoe het pensioen tot stand is gekomen en dat op dit gebied er geen verrassingen zijn voor het individu.

Hoe internationaal is pensioen?

Omdat pensioenfondsen in relatief weinig lidstaten in Europa voorkomen en de financiering hiervan sterk verschillend is, moeten de lidstaten waarin het pensioenfonds gevestigd is zelf de solvabiliteitsregels en –eisen bepalen. Het nadeel van de verscheidenheid van pensioenfondsen binnen de Europese lidstaten is dat strikte regulering naar verwachting zal leiden tot verzwakking van de pensioenaanspraken van werknemers. Wel moet portabiliteit van pensioen op individueel niveau mogelijk zijn.

Wat zijn de verschillen tussen verzekeraars en pensioenfondsen?

Het grote verschil tussen verzekeraars en pensioenfondsen is dat verzekeraars aanspraken niet kunnen korten en pensioenfondsen wel deze mogelijkheid hebben. Dit betekent dat de kapitaal- en zekerheidseisen die aan verzekeraars worden gesteld op een hoger niveau liggen. Vanwege het karakter van pensioenfondsen is het niet wenselijk om de strengere eisen die gelden voor verzekeraars ook op te leggen aan pensioenfondsen. Een belangrijk nadeel hiervan is namelijk de verlaging van het indexatiepotentieel.

Wat geldt er nog meer?

In onze liberale pensioenschets gaan wij ervan uit dat de AOW blijft zoals deze nu is. Ook blijft de huidige aftopping van het pensioengevend salaris (de "100K- grens") bestaan. Pensioenopbouw boven dit bedrag is mogelijk in de derde pijler.